

Marek Delong

Politechnika Rzeszowska

<https://orcid.org/0000-0001-7766-5834>

m.delong@prz.edu.pl

Janusz Kiszka

Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Przemyśle

<https://orcid.org/0000-0002-0551-6060>

janusz19051977@interia.pl

Piotr Zalewski

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

<https://orcid.org/0000-0002-0997-8561>

p.zalewski@op.pl

Krzysztof Chowaniec

Komenda Wojewódzka Policji w Rzeszowie

<https://orcid.org/0000-0002-1455-0113>

k.chowaniecdoc@gmail.com

**Zagrożenia bezpieczeństwa
i porządku publicznego na terenie województwa
podkarpackiego po 24 lutego 2022 r.**

**Threats to security and public order in the
Subcarpathian region after February 24, 2022.**

Streszczenie

Uzasadnieniem podjęcia badań przedstawionych w artykule jest skala napływu uchodźców, która stała się wyzwaniem dla system bezpieczeństwa państwa i lokalnych społeczności oraz źródłem obaw dotyczących wzrostu przestępczości. Przedmiotem badań są zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie województwa podkarpackiego

po 24 lutego 2022 r., w kontekście masowej migracji obywateli Ukrainy do Polski i wpływu ich obecności na poziom przestępczości oraz bezpieczeństwa publicznego w badanym regionie. Podmiotem badań są obywatele Ukrainy, którzy osiedlili się lub przebywali tranzytem w województwie podkarpackim. Celem artykułu jest analiza i ocena wpływu masowej migracji obywateli Ukrainy po 24 lutego 2022 r. na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w województwie podkarpackim. Główny problem sformułowano w postaci pytania: W jakim stopniu migracja obywateli z Ukrainy po 24 lutego 2022 r. wpłynęła na poziom przestępczości i poczucia bezpieczeństwa publicznego na terenie województwa podkarpackiego? Hipoteza badawcza zakłada, że masowa migracja obywateli Ukrainy przyczyniła się do wzrostu udziału cudzoziemców w przestępczości na terenie województwa podkarpackiego, co negatywnie oddziaływało na bezpieczeństwo i porządek publiczny. W trakcie badań wykorzystano metody analizy porównawczej, oparte na danych statystycznych Policji, Straży Granicznej i Głównego Urzędu Statystycznego z lat 2019-2023. Wnioski z badań wskazują na wzrost uwikłania w przestępstwa jako ofiary i sprawcy cudzoziemców, w tym i Ukraińców.

Słowa kluczowe: zagrożenia bezpieczeństwa, porządek publiczny, przestępczość

Abstract

The research presented in this article is motivated by the scale of the refugee influx, which has become a challenge to the state security system and local communities and a source of concern about rising crime. The subject of the study is threats to public safety and order in the Podkarpackie Voivodeship after February 24, 2022, in the context of the mass migration of Ukrainian citizens to Poland and the impact of their presence on crime rates and public safety in the studied region. The research subjects are Ukrainian citizens who have settled or transited in the Podkarpackie Voivodeship. The aim of the article is to analyze and assess the impact of the mass migration of Ukrainian citizens after February 24, 2022, on the state of public safety and order in the Podkarpackie Voivodeship. The main problem is formulated as the following question: To what extent did the migration of citizens from Ukraine after February 24, 2022, affect the level of crime and the sense of public safety in the Podkarpackie Voivodeship? The research hypothesis assumes that the mass migration of Ukrainian citizens has contributed to the increased

involvement of foreigners in crime in the Podkarpackie Voivodeship, which has negatively impacted public safety and order. The research utilized comparative analysis methods based on statistical data from the Police, Border Guard, and the Central Statistical Office from 2019-2023. The study's conclusions indicate an increase in the involvement of foreigners, including Ukrainians, in crimes as both victims and perpetrators.

Keywords: security threats, public order, crime

Wprowadzenie

„Operacja specjalna wojskowa” Federacji Rosyjskiej w Ukrainie, jaka rozpoczęła się 24 lutego 2022 r., stanowi cezurę czasową masowego napływu uchodźców nie tylko do Polski¹. To oni stali się ofiarami i sprawcami przestępstw w polskim porządku prawnym, a więc również potencjalnymi osadzonymi w polskich zakładach penitencjarnych.

Z danych Straży Granicznej publikowanych w zestawieniach statystycznych kwartalnych i rocznych, a także danych „dobowych” przekroczeń granicy z Ukrainy do Polski podawanych na Twitterze Straży Granicznej wynika, że od 24.02.2022 r., od godz. 4.00 do 06.03.2022 r. do godz. 20.00 granicę z Ukrainy do Polski przekroczyło około miliona uchodźców². Według szczegółowych danych Straży Granicznej 24 lutego 2022 r. z Ukrainy do Polski przybyło 31,2 tys. osób; 25 lutego 2022 r. – 47,5 tys. osób; 26 lutego 2022 r. – 77,3 tys. osób; 27 lutego 2022 r. – 97,3 tys.; 28 lutego funkcjonariusze Straży Granicznej odprawili na wszystkich przejściach granicznych na granicy Polski z Ukrainą już ponad 100 tys. osób. Dobbowe liczby przekroczeń granicy z Ukrainy do Polski zwiększały się do drugiego tygodnia „rosyjskiej operacji specjalnej”, osiągając najwyższe wartości 6 i 7 marca 2022 r., kiedy zarejestrowano w naszym kraju każdej doby ponad 140 tys. uchodźców z Ukrainy. Następnie notowano systematyczny spadek liczby uchodźców napływających do Polski. Liczba ta 24 marca

¹ Zob. np.: A. Wyrozumalska, „Specjalna operacja wojskowa” Federacji Rosyjskiej w Ukrainie w sądach międzynarodowych, *Państwo i Prawo*, Nr 9, Tom 77, 2022, s. 30-55; M. Klasa, „Rosyjska operacja wojskowa” jako nieudany *coup de main*. *Perspektywa analizy wywiadowczej*, *Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego*, nr 35, 2025, s. 53-84; B. Jagusiak, *Zderzenie potęg cywilizacyjnych w Ukrainie w perspektywie securitologicznej*, „*Studia Wschodnioeuropejskie*”, nr 19, 2023 s. 84–104; C. Pawlak, J. Keplin, *Aneksja Krymu w kontekście działań hybrydowych*, „*Kwartalnik Bellona*” 2016, nr 3.

² Straż Graniczna, https://twitter.com/Straż_Graniczna/status/1500555815677272070, (dostęp: 14 września 2023 r.).

2022 r. osiągnęła wartość 32,5 tys. osób, wraz z jednoczesnym wzrostem liczby obywateli Ukrainy wybierających kierunek z Polski do Ukrainy³.

Według danych prezentowanych przez Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców (UNHCR), od 24 lutego 2022 r. do 20.12.2022 r. z Ukrainy do Polski przyjechało 8 349 746 osób, z czego 6 236 435 w późniejszym czasie opuściło Polskę, migrując do innych państw, w tym, przede wszystkim Unii Europejskiej. Natomiast według danych Urzędu ds. Cudzoziemców od rozpoczęcia przez Federację Rosyjską „operacji specjalnej” do 31.08.2023 r. do Polski z Ukrainy wjechało 15,298 mln osób, z czego blisko 1,721 mln zostało zarejestrowanych na ochronę czasową. Wśród 957 288 obywateli Ukrainy objętych ochroną czasową 64% (615 684) stanowiły kobiety, które wśród osób pełnoletnich stanowiły 77%. Co drugi zarejestrowany obywatel Ukrainy to dziecko. Liczba obywateli Ukrainy posiadających ważne zezwolenia na pobyt na terytorium Polski wynosi 1 467 056 i stanowił 80% populacji cudzoziemców (stan na 31.08.2023 r.)⁴.

Niewątpliwie obywatele Ukrainy, którzy przyjechali na terytorium Polski na podstawie wprowadzanego prawa, włączani są do systemu społecznego, gospodarczego, opieki zdrowotnej, edukacji i socjalnego Polski⁵. Wywołuje to pewien niepokój społeczny i jest wyzwaniem zarówno dla zapewnienia odporności państwa wobec masowej migracji jak i bezpieczeństwa oraz porządku publicznego na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym. Przyjmowanie do Polski emigrantów i uchodźców z Ukrainy budzi przekonania – inspirowane nie tylko przez środowiska nacjonalistyczne – że „cudzoziemcy”, „obcokrajowcy” i „uchodźcy” popełniają więcej przestępstw niż współobywatele, co często staje się źródłem lęku oraz niechęci do obcokrajowców⁶. Jednocześnie badania przeprowadzone przez P. Olbrychta dotyczące oceny wzrostu skali migracji z Ukrainy do Polsce po 24.02.2022 r., jako potencjalnego zagrożenia bezpieczeństwa pokazały, że 57,4% respondentów ocenia przytoczone

³ Straż Graniczna, za: P. Zalewski, *Działania administracji państwowej w Polsce wobec uchodźców z Ukrainy w pierwszych tygodniach wojny w Ukrainie 2022 roku. Aspekty prawne i securitologiczne*, „Studia Politicae Universitatis Silesiensis” 2022, nr 34, s. 103.

⁴ Urząd do Spraw Cudzoziemców, *Raport na temat obywateli Ukrainy (wg stanu na dzień 31 sierpnia 2023 r.)*, Udsc.gov.pl. <https://www.gov.pl/attachment/953f9f7a-0059-4e34-aa9e-986f6b8cb99c> (dostęp: 15.września 2023 r.).

⁵ Zob. np. Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, (Dz. U. z 2022 r., poz. 583).

⁶ E. Zamojska, *Inny jako obcy. Imigranci w polskim dyskursie publicznym i edukacyjnym*, „Studia Edukacyjne” 2013, nr 28, s. 201.

zjawisko jako zagrożenie bezpieczeństwa. Obok poczucia zagrożenia przestępczością bądź terroryzmem, najczęściej wskazywane zagrożenia dotyczą opieki socjalnej oraz ograniczania dostępu do rynku pracy⁷.

Przedmiotem badań są zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie województwa podkarpackiego po 24 lutego 2022 r., w kontekście masowej migracji obywateli Ukrainy do Polski i wpływu ich obecności na poziom przestępczości oraz bezpieczeństwa publicznego w badanym regionie.

Podmiotem badań są obywatele Ukrainy, którzy osiedlili się lub przebywali tranzytem w województwie podkarpackim,

Zakres czasowy badania to okres po 24 lutego 2022 r., w celu dokonania analizy porównawczej w artykule przedstawiono badania obejmujące lata 2019 – 2023. Kontekst ten pozwolił na pokazanie i porównanie analizowanych danych ze statystyki policyjnej z okresu przed pandemią COVID-19 (obowiązywania przepisów sankcjonujących obostrzenia covidowe w Polsce) i z okresu masowej migracji Ukraińców po 24.02.2022 roku.

Celem artykułu jest analiza i ocena wpływu masowej migracji obywateli Ukrainy po 24 lutego 2022 r. na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w województwie podkarpackim.

Główny problem sformułowano w postaci pytania: W jakim stopniu migracja obywateli z Ukrainy po 24 lutego 2022 r. wpłynęła na poziom przestępczości i poczucia bezpieczeństwa publicznego na terenie województwa podkarpackiego?

Hipoteza badawcza zakłada, że masowa migracja obywateli Ukrainy przyczyniła się do wzrostu udziału cudzoziemców w przestępczości na terenie województwa podkarpackiego, co negatywnie oddziaływało na bezpieczeństwo i porządek publiczny.

W trakcie badań wykorzystano metody analizy porównawczej, oparte na danych statystycznych Policji, Straży Granicznej i Głównego Urzędu Statystycznego z lat 2019-2023.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec grudnia 2022 r. liczba cudzoziemców wykonujących legalnie prace w Polsce, a więc podlegających ubezpieczeniu społecznemu, wynosiła 1 004 tys., osób, co stanowiło wzrost o ponad 27% w porównaniu ze styczniem 2022 r.. Obcokrajowcy wykonujący pod koniec grudnia 2022 r. pracę w Polsce

⁷ P. Olbrycht, *Bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej wobec migracji z Ukrainy wskutek inwazji Federacji Rosyjskiej – percepcja społeczna (studium przypadku)*, „Studia Politologiczne” 2023, vol. (2) 68. s. 377.

pochodzili ze 150 państw. Najliczniejszą grupę obcokrajowców stanowili jednak obywatele Ukrainy, którzy pod koniec stycznia 2022 r., jak i w kolejnych miesiącach 2022 r. stanowili ponad 73% ogólnej liczby zatrudnionych cudzoziemców⁸. Na koniec kwietnia 2023 r. udział cudzoziemców w ogólnej liczbie wykonujących pracę wynosił 982,2 tys. i wynosił 6,4% ogólnej liczby ludności wykonujących pracę w Polsce. Najliczniejszą grupę obcokrajowców stanowili obywatele Ukrainy, których było 687,3 tys., co stanowi 70% ogółu cudzoziemców zatrudnionych, jednakże ich udział w ogólnej liczbie cudzoziemców pracujących w Polsce zmniejszył się o 3,3%⁹.

Przestępczość cudzoziemców w Polsce – statystyki

Przestępczość jest zjawiskiem złożonym, które w badaniach interdyscyplinarnych rozpoznawane jest statystycznie na podstawie elementów systemu sprawozdawczości o przestępczości, która dzielona jest na statystykę: policyjną, prokuratorską, sądową i penitencjarną. W literaturze kryminologicznej spotkać można typologię zawężającą rodzaje statystyk kryminalnych do statystyki policyjno-prokuratorskiej¹⁰. Każda z wymienionych statystyk zawiera dane i informacje o różnych aspektach przestępczości, a ich analiza pozwala na w miarę pełny obraz przestępczości ujawnionej oraz ocenę efektywności funkcjonowania instytucji państwowych odpowiedzialnych za dbanie o bezpieczeństwo i odporność państwa oraz porządek publiczny. Jednak statystyki te nie obejmują tych zdarzeń przestępczych, o których uprawnione instytucje i organy nie powzięły informacji i nie prowadziły czynności. A jak wynika z badań „ciemnych przestępstw”, czyli nieujawnionych, u podstaw decyzji o świadomej rezygnacji z zawiadomienia organów państwowych o przestępstwie, leżały powody natury społeczno-kulturowej, w tym np. przeświadczenie, że jeżeli dany czyn uznawany w Polsce za przestępstwo, w kraju pochodzenia cudzoziemca nim nie jest, to nie zostaje on zgłoszony polskim organom ścigania¹¹.

⁸ Główny Urząd Statystyczny, *Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w kwietniu 202 roku*, [www.stat.gov.pl](https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/3629/15/1/1/cudzoziemcu_wykonujacy_prace_w_polsce_w_2022_roku.pdf), https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/3629/15/1/1/cudzoziemcu_wykonujacy_prace_w_polsce_w_2022_roku.pdf (dostęp: 15 listopada 2023 r.).

⁹ Główny Urząd Statystyczny, *Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w 2022 roku*, [www.stat.gov.pl](https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/3629/15/5/1/cudzoziemcu_wykonujacy_prace_w_polsce_w_kwietniu_2023_roku.pdf), https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/3629/15/5/1/cudzoziemcu_wykonujacy_prace_w_polsce_w_kwietniu_2023_roku.pdf (dostęp: 15 listopada 2023 r.).

¹⁰ Zob. J. Widacki, W. Dadak, M. Grzyb, A. Szuba-Boroń, *Kryminologia. Zarys systemu*, Warszawa 2022, s. 34.

¹¹ J. Włodarczyk-Madejska, M. Kopeć, G. Goździk, *O przestępczości cudzoziemców i przestępczości wobec cudzoziemców w Polsce na podstawie statystyki policyjnej*, „Archiwum Kryminologii” 2021, nr 42(2), s. 278.

Mając na względzie poczynione wyżej uwagi i zastrzeżenia do faktycznego obrazu poziomu zagrożenia przestępczością, jakiej dostarczają statystyki kryminalne, przyjęto, że statystyki policyjne zawierają oficjalne wiarygodne informacje i dane na temat rozmiarów przestępczości ujawnionej, której ofiarami bądź sprawcami są obcokrajowcy. Narzędziem przydatnym do szacowania „ciemnej liczby przestępstw” wobec cudzoziemców, tj. rozmiaru przestępczości nieujawnionej organom ścigania, są badania wiktymizacyjne – badania jakościowe i ilościowe ofiar przestępstw oraz ich otoczenia (technikami, z jakich korzystają badacze w celu gromadzenia danych jakościowych, są np. wywiady, obserwacje i analiza materiałów zastanych).

Źródłem danych wykorzystanych do analizy są niepublikowane przez Komendę Główną Policji statystyki policyjne dotyczące przestępstw z udziałem obywateli Ukrainy, którzy stali się ofiara przestępstwa bądź jego sprawcą na terenie woj. podkarpackiego w latach 2019-2023.

Przyjęty przez autorów zakres czasowy badań zaś ma pozwolić na znalezienie punktów odniesienia do analizy danych dotyczących zdarzeń, które zaistniały po 24.02.2022 roku¹².

Polskie statystyki policyjne o trendach w przestępczości i w woj. podkarpackim w latach 2019-2023

W 2019 r. na terenie całego kraju Policja wszczęła 760 023 postępowania przygotowawcze dotyczące różnego rodzaju popełnionych przestępstw, w związku z czym w statystyce policyjnej zarejestrowano 336 407 osób podejrzanych i 606 839 pokrzywdzonych.

W 2020 r. liczby te przedstawiały się odpowiednio – wszczęto 701 229 postępowań, w których 308 139 osób miało status podejrzanych, a pokrzywdzonych 583 389 osób.

W 2021 r. wszczęto 730 011 postępowań, gdzie podejrzanych było 319 778 osób, a pokrzywdzonych 595 773.

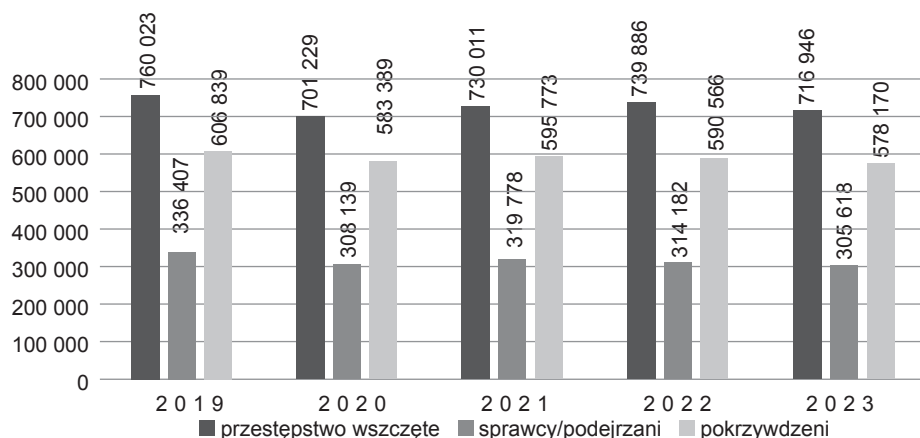
¹² Dane statystyki policyjnej wykorzystane w artykule zostały wygenerowane z systemu KSIP za pośrednictwem aplikacji System Analityczny, wg. kryterium postępowania wszczęte, sprawca przestępstwa, pokrzywdzony przestępstwem/obcokrajowiec, kwalifikacja prawna, opis przestępstwa. Dane uzyskano w odpowiedzi na wnioski o udostępnienie informacji publicznej, złożony w trybie i na zasadach określonych w ustawie o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001 roku, (Dz U. z 2002, poz. 902.) L. dz. WKS-IP-101/2023 oraz WKS-IP-117/2023.

W 2022 r. postępowań wszczęto 739 886, podejrzanych było 314 182, a 590 566 pokrzywdzonych.

Na przestrzeni 2023 r. wszczęto 716 946 postępowań, w których 305 618 osób miało stratus podejrzanego i 578 170 pokrzywdzonego.

Analizując liczbę wszystkich wszczętych postępowań przygotowawczych w latach 2019 – 2023, a także liczbę osób podejrzanych i pokrzywdzonych przyjąć można, że w poszczególnych latach utrzymują się one na zbliżonym poziomie. Spadki w każdej omawianej kategorii zauważyć można w roku 2020, a więc w czasie pandemii COVID-19, kiedy jednostki policji odnotowały mniejszą liczbę przestępstw. Liczba przestępstw zarejestrowanych w 2021 r., kiedy wszczęto 738 011 postępowań, a podejrzanych było 319 778 i pokrzywdzonych 595 773 oddaje obraz statystyczny przestępczości ujawnionej, jaka występuje w warunkach „normalnego” funkcjonowania społeczeństwa i zachodzących w nim relacji społecznych. Tendencja ta utrzymała się w danych dotyczących 2022 r. i potwierdzona po tym roku. Powyższe dane zaprezentowano na Wykresie 1.¹³

Wykres 1. Liczba postępowań wszczętych, sprawców przestępstw i pokrzywdzonych w Polsce, w latach 2019- 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej.

Uszczegóławiającą egzemplifikacją wszczętych postępowań przygotowawczych, podejrzanych i pokrzywdzonych obcokrajowców w latach 2019

¹³ W kryminalnej statystyce policyjnej na pełny katalog przestępstw (przestępczość ogółem) składają się cztery główne grupy aktów prawnych: kryminalne, gospodarcze, przestępstwa drogowe oraz inne.

– 2023 są dane dotyczące poszczególnych województw, przedstawione w Tabeli 1., bowiem każde województwo ma inną powierzchnię, stopień zurbanizowania i liczbę ludności¹⁴.

Tabela 1. Liczba postępowań wszczętych, w poszczególnych województwach, w latach 2019-2023.

województwo	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
dolnośląskie	72 451	69 846	72 311	73 990	72 330
kujawsko-pomorskie	41 167	39 271	39 498	38 356	36 427
lubelskie	36 433	32 567	35 252	33 674	35 970
lubuskie	24 984	23 304	23 272	23 653	22 536
łódzkie	45 601	43 315	44 993	44 933	43 462
małopolskie	54 083	47 669	50 346	51 918	49 557
mazowieckie	41 674	39 943	41 785	41 095	40 102
stołeczne	83 087	75 092	80 879	86 453	83 912
opolskie	17 659	15 914	16 637	16 320	15 520
podkarpackie	28 879	26 879	27 726	27 263	25 606
podlaskie	17 911	16 945	17 144	16 851	15 978
pomorskie	53 599	50 554	53 210	53 278	52 800
śląskie	96 240	86 297	94 587	93 948	88 719
świętokrzyskie	19 861	17 816	18 950	17 974	16 627
warmińsko-mazurskie	28 537	26 699	25 907	25 369	24 340
wielkopolskie	61 008	55 475	60 177	59 709	59 723
zachodniopomorskie	36 939	33 713	35 337	35 102	32 726
RAZEM	760 023	701 299	730 011	739 886	716 946

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej.

Analiza przedstawionych powyżej danych dotyczących liczby postępowań wszczętych w poszczególnych województwach pokazuje, że średnio każdego roku w statystykach policyjnych zarejestrowanych zostaje w sumie ponad 720 000 przestępstw, z czego w 2023 r. odnotowano nieznaczny spadek liczby wszczętych postępowań do wartości 716 946.

Na podstawie danych dotyczących liczby mieszkańców Polski według Głównego Urzędu Statystycznego z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 (dalej NSP 2021) na poziomie województw,

¹⁴ W artykule przyjęto, że dane odnoszące się do terenu działania Komendy Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu będą określane jako „mazowieckie”, w odróżnieniu od danych z terenu Warszawy i okolic, określane jako „stołeczne” – m. st. Warszawa oraz obszar powiatów: legionowskiego, mińskiego, nowodworskiego, otwockiego, wołomińskiego, grodzkiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, warszawskiego zachodniego – aglomeracja warszawska.

powiatów i gmin, na dzień 31 marca 2021 r. liczba ludności Polski liczyła 38 036 118 osób¹⁵. W przeliczeniu na 100 000 mieszkańców Polski, współczynnik zagrożenia przestępstwami, według statystyki postępowań wszczętych przez Policję w 2019 r. wyniósł 1 998. W 2020 r. wynosił on 1 843, w 2021 r. 1 919, w 2022 r. 1 945, a w 2023 r. 1 884.

Dane szczegółowe dotyczące wskaźnika zagrożenia przestępczością na 100 000 ludności (NSP 2021) na podstawie postępowań wszczętych w poszczególnych województwach w latach 2010-2023 roku, przedstawiono w Tabeli 2.

Tabela 2. Współczynnik zagrożenia przestępczością na 100 000 (NSP 2021) na podstawie liczby postępowań wszczętych, w poszczególnych województwach, w latach 2019-2023

województwo	liczba ludności (NSP 2021)	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
dolnośląskie	2 904 900	2 494	2 404	2 489	2 547	2 489
kujawsko-pomorskie	2 027 300	2 031	1 937	1 948	1 892	1 796
lubelskie	2 052 340	1 775	1 587	1 718	1 641	1 752
lubuskie	991 213	2 521	2 351	2 348	2 386	2 273
łódzkie	2 378 483	1 917	1 821	1 892	1 889	1 827
małopolskie	3 432 295	1 576	1 389	1 467	1 513	1 443
mazowieckie	2 316 485	1 800	1 724	1 804	1 774	1 731
stołeczne	3 103 475	2 677	2 420	2 606	2 786	2 703
opolskie	954 133	1 851	1 668	1 744	1 710	1 626
podkarpackie	2 209 340	1 307	1 670	1 255	1 234	1 158
podlaskie	1 154 283	1 552	1 468	1 485	1 460	1 383
pomorskie	2 346 982	2 284	2 154	2 267	2 270	2 249
śląskie	4 402 950	2 186	1 960	2 148	2 134	2 014
świętokrzyskie	1 196 600	1 660	1 489	1 584	1 502	1 389
warmińsko-mazurskie	1 374 700	2 076	1 942	1 885	1 845	1 770
wielkopolskie	3 504 579	1 741	1 583	1 717	1 704	1 704
zachodniopomorskie	1 676 900	2 203	2 010	2 107	2 093	1 951

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej.

¹⁵ Główny Urząd Statystyczny, *Informacja o wynikach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 na poziomie województw, powiatów i gmin*, www.stat.gov.pl, data publikacji, 20.09.2022 r., https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/6536/1/1/1/informacja_o_wynikach_narodowego_spisu_powszechnego_k.pdf (dostęp: 15 listopada 2023 r.).

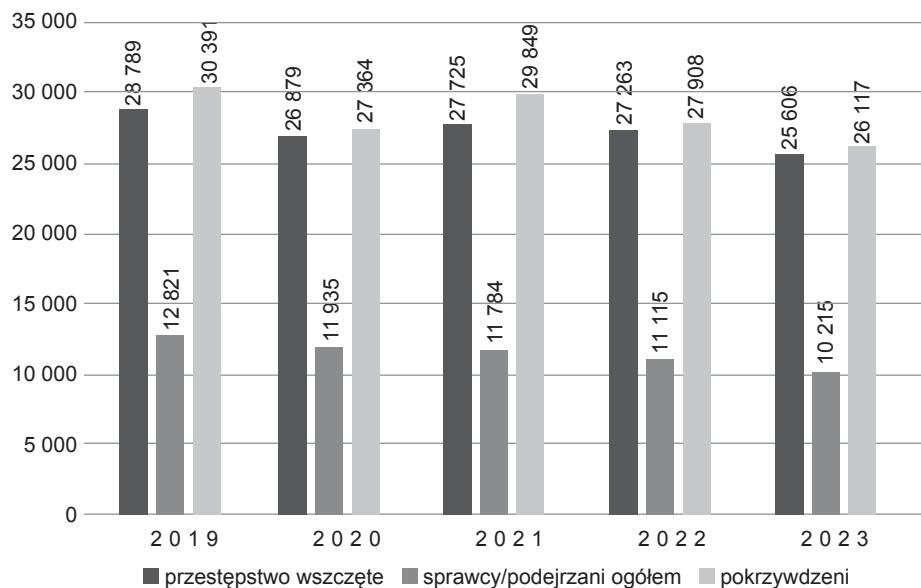
Według ostatecznych wyników NSP 2021 w Polsce 31 marca 2021 r. mieszkało 38 036 118 osób, z czego 48,3% populacji stanowili mężczyźni, a 51,7% kobiety¹⁶. Analiza zagrożenia przestępczością na 100 000 mieszkańców odnotowana w policyjnych statystykach obejmujących wszczęte postępowania przygotowawcze w latach 2019 – 2023 wskazuje, że największe zagrożenie w tej kategorii występuje na terenie podległym Komendzie Stołecznej Policji. Najbezpieczniejszymi województwami z tej perspektywy jest województwo podkarpackie, świętokrzyskie i małopolskie. Województwo podkarpackie jest ósme co do liczby ludności województwem w kraju oraz jedenaste pod względem powierzchni, a zatem można je lokować w grupie województw średniej wielkości i jako województwo o niewielkim stopniu zagrożenia przestępczością, ponieważ liczba postępowań wszczętych oscyluje w granicach 3% do 4% w skali kraju, a współczynnik zagrożenia przestępczością na 100 000 mieszkańców wahał się na poziomie 1 234 do 1 670 i stanowi jedną z najniższych w kraju.

Cudzoziemcy uwikłani w przestępstwa na terenie Polski i województwa podkarpackiego w latach 2019 – 2023

Według statystyk policyjnych w latach 2019 – 2023 na terenie kraju zarejestrowanych zostało 3 648 165 postępowań przygotowawczych, z czego w województwie podkarpackim wszczętych zostało 136 353 postępowań, co stanowi 3,8% wszystkich postępowań wszczętych w kraju. Spośród ogólnej liczby sprawców przestępstw zarejestrowanych w kraju (1 314 124), 57 870 osób popełniło przestępstwo na terenie województwa podkarpackiego, co stanowi 4,4% ogólnej liczby zarejestrowanych sprawców. Z kolei 141 629 osób zarejestrowanych zostało w statystyce policyjnej jako pokrzywdzeni przestępstwem na terenie województwa podkarpackiego, co stanowi 4,8% ogólnej liczby pokrzywdzonych w kraju. Szczegółowe dane zaprezentowano na Wykresie 2 i w Tabeli 3.

¹⁶ Największe województwami pod względem powierzchni: mazowieckie – 35 558 km², podkarpackie 17 846 km², opolskie 9 412 km². Dane za: www.gminy.pl, *Województwa – powierzchnia w km2*, http://www.gminy.pl/Rank/W/Rank_W_P.html (dostęp: 15 listopada.2023 r.).

Wykres 2. Liczba postępowań wszczętych, sprawców przestępstw i pokrzywdzonych na terenie podkarpacia w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej.

Tabela 3. Podejrzani, sprawcy i pokrzywdzeni cudzoziemcy w stosunku do podejrzanych, sprawców i pokrzywdzonych ogółem na podkarpaciu w latach 2019-2023

Rok	sprawcy podkarpacie	sprawcy cudzoziemcy podkarpacie	odsetek w stosunku do ogółem	pokrzywdzeni podkarpacie	pokrzywdzeni cudzoziemcy podkarpacie	odsetek w stosunku do ogółem
2019	12 821	384	2,99%	30 391	266	0,87%
2020	11 935	333	2,78%	27 364	187	0,68%
2021	11 784	385	3,26%	29 849	245	0,82%
2022	11 115	441	3,96%	27 908	391	1,40%
2023	10 215	426	3,63%	26 117	371	1,42%
Razem	57 870	1 969	3,40%	141 629	1 460	1,03%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej.

Liczba sprawców przestępstw na terenie województwa podkarpackiego w analizowanych 5 latach wyniosła 57 870 osób z czego 3,40% stanowili obcokrajowcy. Warto jednak odnotować, że odsetek ten systematycznie wzrasta z roku na rok, a obserwowana zmiana przybiera na sile w czasie pierwszych miesięcy masowej migracji i później, kiedy wielu obywateli Ukrainy zamieszkało i podjęło już pracę w Polsce.

Jednakże wyraźnie widoczny jest trend wzrostowy udziału pokrzywdzonych cudzoziemców w ogólnej ich liczbie z lat 2022 i 2023. Cudzoziemcy zarejestrowani przez jednostki policji województwa podkarpackiego jako sprawcy w policyjnej statystyce przestępczości w latach 2019 – 2023 są obywatelami 60 państw. Najliczniejszą grupę podejrzanych w analizowanym okresie stanowią, obywatele Ukrainy, których zarejestrowano 1 250 osób, co stanowi 66% wszystkich podejrzanych cudzoziemców. Najliczniejszą grupę pokrzywdzonych stanowią, obywatele Ukrainy, których zarejestrowano 990 osób, co stanowi 84,2% wszystkich cudzoziemców pokrzywdzonych przestępstwem. Procentowy udział cudzoziemców sprawców i pokrzywdzonych zaprezentowano w Tabeli 4.

Tabela 4. Podejrzani, sprawcy i pokrzywdzeni cudzoziemcy w stosunku do podejrzanych, sprawców i pokrzywdzonych obywateli Ukrainy na podkarpaciu w latach 2019-2023

Rok	sprawcy cudzoziemcy podkarpackie	sprawcy obywatele Ukrainy	odsetek w stosunku do ogółem	pokrzywdzeni cudzoziemcy podkarpackie	pokrzywdzeni obywatele Ukrainy	odsetek w stosunku do ogółem
2019	384	246	64%	266	190	71,4%
2020	333	217	65%	187	111	59,3%
2021	385	256	66,5%	245	182	74,2%
2022	441	277	62,8%	391	281	71,8%
2023	421	275	65,3%	371	276	74,4%
Razem	1 969	1 271	64,6%	1 460	1 040	71,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej.

Geograficzny rozkład przestępczości z udziałem cudzoziemców na terenie woj. podkarpackiego w latach 2019 – 2023

Województwo podkarpackie podzielone jest administracyjnie na 21 powiatów, w tym 4 miasta na prawach powiatu. Powiaty lubaczowski, jarosławski, przemyski i bieszczadzki graniczą z terytorium Ukrainy (obwód lwowski i na niewielkim odcinku obwód zakarpacki) i na ich terenie umiejscowione są drogowe przejścia graniczne obsługujące ruch osobowy i towarowy między Unią Europejską a Ukrainą. Powiaty przygraniczne zajmują łącznie 4,7 tys. kilometrów kwadratowych, co stanowi 26,5% powierzchni województwa.

Przed masową migracją obywateli Ukrainy w Polsce zatrudnionych było wielu obcokrajowców. Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia społecznego na terenie podkarpacia wynosiła odpowiednio 12 246 osób w 2019 r., 13 259 osób w 2020 r., 14 959 osób w 2021 r. i 16 837 osób w 2022 r.¹⁷. Po 24 lutego 2022 r. w Polsce weszły w życie przepisy ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy¹⁸. W okresie od 12 marca 2022 r. do 31 marca 2022 r. w całym kraju płatnicy złożyli 1 040,8 tys. dokumentów ZUS ZUA za obywateli Ukrainy, spośród których 458,4 tys. osób nie było w tym czasie ubezpieczonych, co pozwala wnioskować, że są to uchodźcy wojenni¹⁹.

Podczas masowej migracji obywateli Ukrainy właśnie powiaty: lubaczowski, jarosławski, przemyski (w tym powiat grodzki przemyski) i bieszczadzki stały się pierwszymi ogniwami systemu pomocy uchodźcom wojennym z terenu Ukrainy, pełniąc przede wszystkim funkcje recepcyjne i tranzytowe. Szacuje się, że w pierwszym miesiącu tej masowej migracji do Polski przybyło około 2 mln 237 tys. uchodźców z Ukrainy, co spowodowało wzrost populacji osób w naszym kraju, zwiększających liczebność ludności Polski o prawie 6%. Według szacunków Unii Metropolii Polskich na 1 kwietnia 2022 r. populacja mieszkańców Polski przekroczyła

¹⁷ Zakład Ubezpieczeń Społecznych, *Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych w 2022 roku*, www.zus.documents/10182/2322024/Cudzoziemcy+w+polskim+systemie+ubezpieczen+spolecznych_2022.pdf (dostęp: 15 listopada 2023 r.).

¹⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, tekst jednolity Dz. U. 2022 poz. 583.

¹⁹ Zakład Ubezpieczeń Społecznych, *Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych w 2022 roku*, www.zus.pl., www.zus.documents/10182/2322024/Cudzoziemcy+w+polskim+systemie+ubezpieczen+spolecznych_2022.pdf (dostęp: 15 listopada 2023 r.).

40 mln osób i liczyła dokładnie 41 mln 45 tys. osób. Obywatele Ukrainy, którzy przyjechali do Polski w celach zarobkowych i uciekający przed wojną stanowili największą w Polsce grupę cudzoziemców²⁰. Na rysunku 1 przedstawiono punkty recepcyjne w rejonach przejść granicznych i punkty recepcyjne przy przejściach granicznych, które rozpoczęły funkcjonowanie od 24 lutego 2022 r.

Rysunek 1. Przejścia graniczne i punkty recepcyjne na terenie woj. podkarpackiego, po 24 lutego 2022 roku.

Źródło: Podkarpacka Policja, opracowanie własne.

Z komunikatów dziennych Straży Granicznej wynika, że około 65%-70% wszystkich odprawionych w obydwóch kierunkach z Ukrainy do Polski i z Polski podróżowało przez teren woj. podkarpackiego²¹. Natomiast analiza danych pochodzących z policyjnej statystyki postępowań wszczętych w jednostkach policji podległych Komendzie Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie pokazuje, że w latach 2019 – 2023, 64,6% wszystkich cudzoziemców, którzy byli sprawcami przestępstw stanowili obywatele Ukrainy. Największy odsetek sprawców przestępstw

²⁰ M. Wojdat., P. Cywiński, *Raport „Miejska gościnność: wielki wzrost, wyzwania i szanse”*, 2022, <https://metropolie.pl/artikul/raport-miejska-goscinnosc-wielkiwzrost-wyzwania-i-szanse> (dostęp: 15 listopada 2023 r.).

²¹ Straż Graniczna, X, https://x.com/straz_graniczna/status/1728668600863477849?s=46&t=rX5BIrhDA3z8D4aR6fbg (dostęp: 25 listopada 2023 r.).

posiadających obywatelstwo ukraińskie odnotowano w powiatach, gdzie znajdują się przejścia graniczne z Ukrainą, w przemyskim było to 86,6% sprawców, w jarosławskim 85,4%, w lubaczowskim 90,9% i w bieszczadzkim 85,7%. Odnosząc zaprezentowane dane do konkretnej liczby podejrzanych w poszczególnych powiatach to wskazać należy, że w przemyskim były to 293 osoby, w jarosławskim 202 osoby, lubaczowskim 60 osób i bieszczadzkim 39 osób. W statystyce tej wspomnieć należy o powiecie rzeszowskim, gdzie sprawców obcokrajowców z obywatelstwem Ukrainy zarejestrowano 220 osób na 330 obcokrajowców ogółem. Szczegółowe dane z podziałem na poszczególne powiaty zaprezentowano w Tabeli 5. lata 2019-2021 a w Tabeli 6. lata 2022-2023.

Tabela 5. Miejsce rejestracji cudzoziemców sprawców przestępstw w latach 2019 – 2021

Jednostka	2019			2020			2021		
	Sprawcy łącznie	Sprawcy obywatele Ukrainy	%	Sprawcy łącznie	Sprawcy obywatele Ukrainy	%	Sprawcy łącznie	Sprawcy obywatele Ukrainy	%
Brzozów	4	3	75,0	6	4	66,7	8	5	62,5
Dębica	19	9	47,4	14	6	42,9	18	7	38,9
Jarosław	49	41	83,7	50	40	80,0	63	51	81
Jasło	6	2	33,3	6	3	50,0	5	0	0,0
Kołubuszowa	4	1	25,0	2	2	100,0	4	2	50,0
Krosno	16	6	37,5	8	4	50,0	17	10	58,8
Lesko	3	2	66,7	11	8	72,7	2	1	50,0
Leżajsk	4	3	75,0	2	1	50,0	-	-	-
Lubaczów	10	8	80,0	9	9	100,0	14	14	100,0
Łańcut	8	3	37,5	11	8	72,7	8	7	87,5
Mielec	6	5	83,3	8	4	50,0	19	8	42,1
Nisko	6	2	33,3	7	2	28,6	7	4	57,1
Przemyśl	80	75	93,8	51	46	90,2	68	58	85,3
Przeworsk	5	4	80,0	4	2	50,0	4	2	50,0
Ropczyce	1	1	100,0	5	2	40,0	4	2	50,0
Rzeszów	94	52	55,3	65	40	61,5	88	52	59,1
Sanok	11	10	90,0	13	8	61,5	9	7	77,8
Stalowa Wola	12	5	41,5	9	3	33,3	10	5	50,0
Strzyżów	5	1	20,0	3	3	100,0	7	3	42,9
Tarnobrzeg	8	4	50,0	10	2	20,0	14	8	57,1
Ustrzyki Dolne	14	9	64,3	8	7	87,5	8	8	100,0
Razem	384	246	64,1	327	217	66,4	385	256	66,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej.

Tabela 6. Miejsce rejestracji cudzoziemców sprawców przestępstw w latach 2022 – 2023

Jednostka	2022			2023		
	Sprawcy łącznie	Sprawcy obywatele Ukrainy	%	Sprawcy łącznie	Sprawcy obywatele Ukrainy	%
Brzozów	5	2	40,0	1	0	0,0
Dębica	20	10	50,0	24	12	50,0
Jarosław	50	43	86,0	36	34	94,4
Jasło	14	1	7,1	10	4	40,0
Końubuszowa	1	1	100,0	2	2	100,0
Krosno	20	12	60,0	23	6	26,1
Lesko	6	5	83,3	6	4	66,7
Leżajsk	4	3	75,0	2	1	50,0
Lubaczów	26	22	84,6	12	12	100,0
Łańcut	14	8	57,1	15	8	53,0
Mielec	27	11	40,7	37	20	54,1
Nisko	18	10	55,6	11	4	36,3
Przemyśl	87	65	74,7	62	58	93,6
Przeworsk	7	4	57,1	5	2	40,0
Ropczyce	6	4	66,7	5	4	80,0
Rzeszów	64	36	56,3	84	44	52,4
Sanok	11	8	72,7	8	6	75,0
Stalowa Wola	19	17	89,5	34	28	82,3
Strzyżów	7	2	28,6	7	2	28,6
Tarnobrzeg	11	3	27,3	17	10	58,9
Ustrzyki Dolne	5	4	80,0	12	11	91,7
Razem	441	277	62,8	426	275	64,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej.

Ogółem w jednostkach policji województwa podkarpackiego zarejestrowano 441 podejrzanych cudzoziemców, w tym z Ukrainy 277 osób. W 2023 r. odpowiednio zarejestrowano 426 podejrzanych cudzoziemców, z czego 275 (64,5%) stanowili obywatele Ukrainy. Tym samym, najliczniejszą grupą sprawców w każdym powiecie stanowili obywatele Ukrainy. To oni w powiecie przemyskim w 2019 r. byli sprawcami 75 przestępstw, w 2021 r. 58 przestępstw, w 2022 r. 65 przestępstw a w 2023 r. 58. Natomiast w powiecie jarosławskim w 2019 r. zarejestrowano 41 przestępstw obywateli z Ukrainy, w 2021 r. 51, w 2022 r. 43 a w 2023 r. 34. Z kolei, w powiecie lubaczowskim zarejestrowano jako sprawców przestępstw w 2019 r. 8 obywateli z Ukrainy, w 2020 r. 9, w 2021 r. 14, w 2022 r.

22 a w 2023 r. 12 obywateli z Ukrainy. Natomiast w powiecie bieszczadzkim w 2019 r. zarejestrowano 7 sprawców przestępstw, w 2021 r. 8, w 2022 r. 4, w 2023 r. 11. Zaś w powiecie rzeszowskim grodzkim i ziemskim, największym w województwie podkarpacki, w 2019 r. zarejestrowano 52 sprawców z Ukrainy, w 2020 r. 40 w 2021 r. 52, w 2022 r. 65 i w 2023 r. 44. W Tabeli 7. Zaprezentowano miejsca rejestracji cudzoziemców pokrzywdzonych przestępstwem w latach 2019 – 2021 a w Tabeli 8. w latach 2022-2023.

Tabela 7. Miejsce rejestracji cudzoziemców pokrzywdzonych przestępstwem w latach 2019 – 2021

Jednostka	2019			2020			2021		
	Sprawcy łącznie	Sprawcy obywatele Ukrainy	%	Sprawcy łącznie	Sprawcy obywatele Ukrainy	%	Sprawcy łącznie	Sprawcy obywatele Ukrainy	%
Brzozów	1	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0
Dębica	36	29	80,6	14	5	33,3	22	15	68,5
Jarosław	6	4	66,7	8	5	62,5	72	70	97,2
Jasło	1	1	100,0	1	1	100,0	2	1	50,0
Kołubuszowa	2	2	100,0	1	1	100,0	3	0	0,0
Krosno	10	1	10,0	5	0	0	3	2	66,7
Lesko	0	0	0,0	4	1	25,0	1	0	0,0
Leżajsk	3	2	66,7	1	1	100,0	1	1	100,0
Lubaczów	3	3	100,0	2	2	100,0	3	3	100,0
Łańcut	7	4	57,4	3	3	100,0	7	5	71,4
Mielec	7	5	71,4	5	3	60,0	6	5	83,3
Nisko	5	5	100,0	8	4	50,0	7	3	42,8
Przemyśl	66	60	90,0	49	43	87,7	31	27	87,1
Przeworsk	7	3	42,3	2	2	100,0	1	1	100,0
Ropczyce	0	0	0,0	1	1	100,0	7	3	42,8
Rzeszów	87	53	60,9	54	28	51,8	61	36	59,1
Sanok	0	0	0,0	6	1	16,7	1	0	0,0
Stalowa Wola	15	20	80,0	7	7	42,3	6	3	50,0
Strzyżów	1	0	0,0	0	0	0,0	1	0	0,0
Tarnobrzeg	8	5	62,5	11	3	27,3	6	4	66,7
Ustrzyki Dolne	1	1	100,0	5	4	80,0	3	2	66,7
Razem	266	190	71,4	187	111	59,3	245	182	74,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej.

W analizowanym okresie lat 2019-2021 obywatele Ukrainy byli sprawcami 483 przestępstw na łącznie 698 sprawców, czyli stanowili 69,20%.

Tabela 8. Miejsce rejestracji cudzoziemców pokrzywdzonych przestępstwem w latach 2022 – 2023

Jednostka	2022			2023		
	Sprawcy łącznie	Sprawcy obywatele Ukrainy	%	Sprawcy łącznie	Sprawcy obywatele Ukrainy	%
Brzozów	0	0	0,0	0	0	0,0
Dębica	26	19	73,1	27	19	70,0
Jarosław	20	16	80,0	17	16	94,0
Jasło	6	1	16,7	2	0	0,0
Końubuszowa	1	1	100,0	3	3	100,0
Krosno	14	9	64,3	21	8	38,1
Lesko	2	0	0,0	2	1	50,0
Leżajsk	2	1	50,0	7	1	14,33
Lubaczów	10	10	100,0	7	7	100,0
Łańcut	5	4	80,0	12	12	100,0
Mielec	13	9	69,2	20	18	90,0
Nisko	8	6	75,0	11	10	90,9
Przemyśl	115	87	75,6	63	57	90,0
Przeworsk	4	3	75,0	5	3	60,0
Ropczyce	7	5	71,4	7	7	100,0
Rzeszów	107	71	66,7	116	83	71,6
Sanok	14	13	92,9	9	6	67,0
Stalowa Wola	14	8	57,1	11	9	82,0
Strzyżów	2	0	0,0	5	1	20,0
Tarnobrzeg	13	10	76,9	21	10	47,6
Ustrzyki Dolne	8	8	100,0	5	5	100,0
Razem	319	281	88,1	371	276	74,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej.

W latach 2022-2023 obywatele Ukrainy byli sprawcami przestępstw w 557 na łącznie 690, czyli stanowili 80,72%.

Pokrzywdzeni przestępstwem cudzoziemcy, którzy zarejestrowani zostali w statystyce policyjnej na terenie woj. podkarpackiego do 2022 r. dominowali na terenie powiatu rzeszowskiego, przemyskiego, dębickiego i stalowowolskiego. Wśród pokrzywdzonych przestępstwem na terenie woj. podkarpackiego występowały obywatele 67 państw z całego świata.

Uwikłanie obcokrajowców i obywateli Ukrainy w przestępstwa oraz ich charakter na terenie Polski

Przestępstwa popełniane przez cudzoziemców w latach 2019 – 2023 na terenie woj. podkarpackiego w 85% kwalifikowane były głównie z przepisów kodeksu karnego, a w pozostałej części z przepisów wynikających z ustaw szczególnych. W Tabeli 9. przedstawiono liczbę i procentowy udział obywateli Ukrainy wśród cudzoziemców sprawców przestępstw zarejestrowanych przez jednostki policji woj. podkarpackiego. Powodem rejestracji sprawców był fakt popełnienia czynu zabronionego w 6 grupach przestępstw: gospodarczych, kryminalnych, posiadania i handlu narkotykami, prowadzenia pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości w ruchu drogowym, popełnienia innych przestępstw drogowych – z art. 231 k.k. par. 1 i 3; z art. 197 k.k.; z art. 173 k.k.; z art. 174 k.k.; z art. 177 k.k.); z art. 178 k.k.

W trakcie prowadzonych badań zauważono, że najczęstszym powodem rejestracji obywateli Ukrainy jako sprawców przestępstw, było popełnianie przez nich przestępstw kryminalnych. Trojgu sprawcom przedstawiono zarzuty opisane w art. 148§1 k.k. (zabójstwo). Dwóm sprawcom przedstawiono zarzuty udziału w zorganizowanej grupie przestępczej, art. 258§1 k.k. Sprawcy przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu i wolności to 18,2% ogółu zarejestrowanych w tej kategorii, z czego 16 sprawcom przedstawiono zarzuty związane z naruszeniem nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego (art. 222§1 k.k.), wywieranie przemocą lub groźbą bezprawną wpływu na czynności urzędowe funkcjonariusza publicznego (art. 224§2 k.k.) oraz znieważenie funkcjonariusza publicznego (art. 226§1 k.k.). W przestępczości przeciwko mieniu dominują sprawy kradzieży, kradzieży z włamaniem, przywłaszczenia mienia, rozboju oraz oszustwa kryminalne, których zarejestrowano 27,4% ogółu. 9,6% sprawców przestępstw skierowanych było przeciwko wiarygodności dokumentów, czyli podrabiania, przerabiania dokumentu i używaniu go jako autentycznego (art. 270 k.k.). Pozostali zarejestrowani przez jednostki policji woj. podkarpackiego sprawcy przestępstw kryminalnych stanowili nie więcej niż 2% ogółu.

W kategorii sprawy przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji obywateli Ukrainy zarejestrowano 391, z czego 351 popełniło przestępstwo polegające na prowadzeniu pojazdu pod wpływem alkoholu

lub w stanie odurzenia, a pozostali byli sprawcami naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, powodując wypadek drogowy (w statystyce policyjnej odnotowane są przypadki, kiedy ten sam sprawca prowadzi pojazd w ruchu drogowym znajdując się w stanie nietrzeźwości i jednocześnie popełnia inne przestępstwo drogowe).

Podstawą rejestracji obywateli Ukrainy w statystykach policyjnych było również podejrzenie popełnienia przestępstw gospodarczych. Spośród sprawców zarejestrowanych w statystyce policyjnej woj. podkarpackiego ponad 30% dotyczy przestępstwa oszustwa (art. 286 k.k.), 27,5% popełniło przestępstwo określone w art. 12c pkt. 2 ustawy z dnia 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Ponadto w statystyce policyjnej odnotowano po kilka przypadków rejestracji sprawców będących obywatelami Ukrainy, którzy popełniali przestępstwa określone w ustawy kodeks karny skarbowy, ustawa prawo własności przemysłowej, ustawa o rachunkowości, ustawa o produktach pochodzenia zwierzęcego, ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych, o własności przemysłowej, o rachunkowości, o zwalczaniu dopingu w sporcie, o ochronie przyrody. Szczegółowe zestawienie zarejestrowanych podejrzanych obcokrajowców w przestępstwach w okresie od 2019 do 2023 r. przez jednostki garnizonu podkarpackiego, z podziałem na wybrane grupy aktów prawnych przedstawiono w Tabeli 9. – lata 2019-2021 a w Tabeli 10. okres lat 2022-2023.

Tabela 9. Zestawienie zarejestrowanych podejrzanych obcokrajowców w przestępstwach w latach 2019 – 2021 przez jednostki garnizonu podkarpackiego, z podziałem na wybrane grupy aktów prawnych

Przestępstwo	2019			2020			2021		
	Sprawcy cudzoziemscy ogółem	Sprawcy obywatele Ukrainy	%	Sprawcy cudzoziemscy ogółem	Sprawcy obywatele Ukrainy	%	Sprawcy cudzoziemscy ogółem	Sprawcy obywatele Ukrainy	%
Gospodarcze	82	50	61,0	111	73	65,8	148	116	78,4
Kryminalne	187	104	55,6	155	90	58,1	146	83	56,8
Ustawa o narkomani	15	3	20,0	11	6	54,5	11	6	54,4

Przestępstwo	2019			2020			2021		
	Sprawy cudzoziemcy ogółem	Sprawy obywateli Ukrainy	%	Sprawy cudzoziemcy ogółem	Sprawy obywateli Ukrainy	%	Sprawy cudzoziemcy ogółem	Sprawy obywateli Ukrainy	%
Posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych	5	2	40,0	6	5	83,3	7	6	85,7
Prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości w ruchu drogowym	93	80	86,0	60	52	86,7	73	50	68,5
Przestępstwa drogowe	105	87	82,9	72	56	77,8	89	60	67,4
Pełny katalog przestępstw	384	246	64,1	333	216	64,9	385	256	66,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej

Tabela 10. Zestawienie zarejestrowanych podejrzanych obcokrajowców w przestępstwach w latach 2022 – 2023 przez jednostki garnizonu podkarpackiego, z podziałem na wybrane grupy aktów prawnych

Przestępstwo	2022			2023		
	Sprawy cudzoziemcy ogółem	Sprawy obywateli Ukrainy	%	Sprawy cudzoziemcy ogółem	Sprawy obywateli Ukrainy	%
Gospodarcze	101	61	60,4	116	83	71,6
Kryminalne	202	100	49,5	182	93	51,1
Ustawa o narkomani	7	3	42,9	6	4	66,7
Posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych	6	3	50,0	6	4	66,7
Prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości w ruchu drogowym	109	91	83,5	104	78	75,0
Przestępstwa drogowe	127	104	81,9	122	91	74,6
Pełny katalog przestępstw	441	277	62,8	426	275	64,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej

Spośród 1 770 pokrzywdzonych przestępstwem kryminalnym 725 osób stanowili obywatele Ukrainy (69,4%). W kategorii przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu troje pokrzywdzonych zarejestrowanych zostało do trzech postępowań przygotowawczych z art. 148§1 k.k., natomiast 32 pokrzywdzonych zarejestrowano do postępowań kwalifikowanych z art. 155 k.k. prowadzonych w kierunku nieumyślnego spowodowania śmierci. Przestępstwa dotyczące ciężkiego i lekkich uszczerbków na zdrowiu i innych z użyciem przemocy (art. od 156 k.k. do 159 k.k.) dotyczyły 53 obywateli Ukrainy. Kolejną grupę pokrzywdzonych stanowiło 335 obywateli Ukrainy, którzy padli ofiarami przestępstw przeciwko mieniu, 24 oszustw kryminalnych i 14 przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów. Po kilkunastu pokrzywdzonych zarejestrowano w przestępstwach dotyczących przywłaszczenia mienia, krótkotrwałego użycia pojazdu, czy też podejmowanych prób samobójczych.

W kategorii przestępstw gospodarczych 76 obywateli Ukrainy pokrzywdzonych było przestępstwami z kategorii oszustw gospodarczych, w tym fałszowaniu faktur. W przypadku 18 pokrzywdzonych postępowania prowadzone były w związku z szeroko pojmowanym naruszaniem praw pracowniczych oraz pojedynczymi przypadkami nadużycie uprawnień przez funkcjonariusza publicznego. W przestępstwach drogowych obywatele Ukrainy byli uczestnikami pokrzywdzonymi zdarzeń drogowych, które kwalifikowane były jako wypadki drogowe lub spowodowaniem katastrofy w ruchu lądowym. W przypadku tych zdarzeń często sprawcami i pokrzywdzonymi byli właśnie obywatele Ukrainy przejeżdżający przez podkarpacie tranzytem. Szczegółowe zestawienie zarejestrowanych pokrzywdzonych obcokrajowców w przestępstwach w okresie od 2019 do 2023 r. z podziałem na wybrane grupy aktów prawnych zaprezentowano w Tabelach 11. Przedstawiono lata 2019-2021 a w Tabeli 12. lata 2022-2023.

Tabela 11. Zestawienie zarejestrowanych pokrzywdzonych obcokrajowców w przestępstwach w okresie od 2019 r. do 2021 r. przez jednostki garnizonu podkarpackiego, z podziałem na wybrane grupy aktów prawnych

Przestępstwo	2019			2020			2021		
	Pokrzywdzeni cudzoziemcy ogółem	Pokrzywdzeni obywatele Ukrainy	%	Pokrzywdzeni cudzoziemcy ogółem	Pokrzywdzeni obywatele Ukrainy	%	Pokrzywdzeni cudzoziemcy ogółem	Pokrzywdzeni obywatele Ukrainy	%
Gospodarcze	31	19	61,3	18	10	55,6	37	23	62,2
Kryminalne	205	150	73,2	158	94	59,5	127	81	63,8
Przestępstwa drogowe	21	12	57,1	9	5	55,6	74	71	95,9
Pełny katalog przestępstw	266	190	71,4	187	111	59,4	245	182	74,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej

Tabela 12. Zestawienie zarejestrowanych pokrzywdzonych obcokrajowców w przestępstwach w latach 2022-2023 przez jednostki garnizonu podkarpackiego, z podziałem na wybrane grupy aktów prawnych

Przestępstwo	2022			2023		
	Pokrzywdzeni cudzoziemcy ogółem	Pokrzywdzeni obywatele Ukrainy	%	Pokrzywdzeni cudzoziemcy ogółem	Pokrzywdzeni obywatele Ukrainy	%
Gospodarcze	51	39	76,5	74	54	73,0
Kryminalne	300	208	69,3	255	192	75,3
Przestępstwa drogowe	28	23	82,1	33	24	72,7
Pełny katalog przestępstw	391	281	71,9	371	276	74,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie statystyki policyjnej

Podsumowanie

Obostrzenia związane z pandemią COVID-19 wpłynęły na zmniejszenie ilości wszczętych przez Policję postępowań przygotowawczych oraz liczby osób podejrzanych i pokrzywdzonych przestępstwem. 2020 r.

w stosunku do 2019 r. pokazał tendencję spadkową, tak w zakresie danych przedstawianych ogółem, jak i w stosunku do pokrzywdzonych oraz sprawców będących obcokrajowcami. W 2021 r. wraz z uchylaniem obowiązujących obostrzeń pandemicznych zwiększa się ogólna ilość postępowań wszczętych, sprawców i pokrzywdzonych do wartości zbliżonych sprzed pandemii. Natomiast z masową migracją obywateli z Ukrainy do Polski koreluje znaczne zwiększenie ilości przestępstw nie tylko w powiatach przygranicznych, w których statystyki sprawców i pokrzywdzonych przestępstwem wzrosły. W powiatach tych, tj. przemyskim, jarosławskim, lubaczowskim i bieszczadzkim odsetek sprawców – obywateli Ukrainy w stosunków do wszystkich sprawców obcokrajowców wynosił średnio 89,4%. Podobna sytuacja występuje z osobami pokrzywdzonymi przestępstwem, a odsetek pokrzywdzonych obywateli Ukrainy w stosunku do wszystkich pokrzywdzonych obcokrajowców wynosił średnio 91,9%.

Analiza zaprezentowanych danych prowadzi do wniosku, że na terenie całego kraju – w tym również woj. podkarpackiego, według statystycznego obrazu, na który składa się liczba wszczętych postępowań przygotowawczych, ustalonych sprawców i pokrzywdzonych przestępstwami, stan bezpieczeństwa i porządku publicznego kształtował się na zbliżonym poziomie, z niewielką tendencją spadkową w roku „pandemicznym” i wzrostową w roku 2021 i 2022. Jednak w okresie masowej migracji z Ukrainy nastąpił realny wzrost udziału w czynach przestępczych cudzoziemców. Występują oni zarówno w roli sprawców przestępstw jak i osób pokrzywdzonych przestępstwem.

Zaprezentowane dane statystyczne dotyczące przestępczości na terenie woj. podkarpackiego w latach 2019 – 2023 oraz udziału w niej obcokrajowców, ze wskazaniem na obywateli Ukrainy, stanowią statystyczny obraz przestępczości, którą określić można jako negatywne zjawiska społeczne. Te negatywne zjawiska społeczne nasilają się – według literatury kryminologicznej – w czasie wojny i konfliktów, które są okresem wyjątkowej dezorganizacji społecznej, głębokiej anomii, wzrostu zachowań dewiacyjnych, uzależnień i przestępczości²². Okoliczności te pozostaną w najbliższych latach poważnym wyzwaniem stojącym przed systemem bezpieczeństwa, odporności państwa na masowa migrację i porządek publiczny w Polsce.

²² Zob. np. E. Abbot, *Crime and the war*, „Journal of Criminal Law and Criminology” 1918, vol. 9, nr 1, s. 34; S. Batawia, *Wpływ ostatniej wojny na przestępczość nieletnich*, „Psychologia Wychowawcza” 1948, t. XIII, nr 1-2; S. Walklate, R. McGurly (red.), *Criminology and War. Transgressing the borders*, New York 2015.

Hipoteza badawcza, która zakładała, że masowa migracja obywateli Ukrainy przyczyniła się do wzrostu udziału cudzoziemców w przestępczości na terenie województwa podkarpackiego, co negatywnie oddziaływało na bezpieczeństwo i porządek publiczny została zweryfikowana pozytywnie.

Wzrost tren rodzi nowe wyzwanie wobec służby więziennej związane z zwiększającą się liczbą cudzoziemców osadzonych w polskich zakładach penitencjarnych.

Bibliografia

Literatura:

- Abbot E., *Crime and the war*, „Journal of Criminal Law and Criminology”, 1918, vol. 9, nr 1.
- Batawia S., *Wpływ ostatniej wojny na przestępczość nieletnich*, „Psychologia Wychowawcza” 1948, t. XIII, nr 1-2.
- Jagusiak B., *Zderzenie potęg cywilizacyjnych w Ukrainie w perspektywie securitologicznej*, „Studia Wschodnioeuropejskie” 2023, nr 19.
- Klasa M., *„Rosyjska operacja wojskowa” jako nieudany coup de main. Perspektywa analizy wywiadowczej*, Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego, nr 32, 2025.
- Milewski S., *W świecie występku i zbrodni*, Warszawa 1996.
- Olbrycht P., *Bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej wobec migracji z Ukrainy wskutek inwazji Federacji Rosyjskiej – percepcja społeczna (studium przypadku)*, „Studia Politologiczne” 2023, vol. 2(68).
- Walklate S., McGurrry R. (red.), *Criminology and War. Transgressing the borders*, New York 2015.
- Widacki J., Dadak W., Grzyb M., Szuba-Boroń A., *Kryminologia. Zarys systemu*, Warszawa 2022.
- Włodarczyk-Madejska J., Kopeć M., Goździk G., *O przestępczości cudzoziemców i przestępczości wobec cudzoziemców w Polsce na podstawie statystyki policyjnej*, „Archiwum Kryminologii”, Polska Akademia Nauk 2021, nr 43(2).
- Wyrozumalska A., *„Specjalna operacja wojskowa” Federacji Rosyjskiej w Ukrainie w sądach międzynarodowych*, Państwo i Prawo, Nr 9, Tom 77, 2022.
- Zamojska E., *Inny jako obcy. Imigranci w polskim dyskursie publicznym i edukacyjnym*, „Studia Edukacyjne”, nr 28/2013.
- Zalewski P., *Działania administracji państwowej w Polsce wobec uchodźców z Ukrainy w pierwszych tygodniach wojny w Ukrainie 2022 roku. Aspekty prawne i securitologiczne*, „Studia Politicae Universitatis Silesiensis”, 34/2022.

Akty normatywne

- Ustawa o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001 roku, (Dz U. z 2002, poz. 902.)
- Ustawa z dnia 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, tekst jednolity (Dz. U. z 2022 poz. 583).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, (Dz. U. z 1997 r. nr 88, poz. 553 z późn zm).

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r., o Policji, (Dz. U. z 2021, poz. 1882 z późn zm.).

Zarządzenie nr 70 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 grudnia 2019 r., w sprawie Krajowego Systemu Informacyjnego Policji, tekst jednolity (Dz. Urz. KGP z 2019, poz. 114.).

Źródła internetowe

Główny Urząd Statystyczny, *Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w 2022* https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/3629/15/1/1/cudzoziemcu_wykonujacy_prace_w_polsce_w_2022_roku.pdf

Główny Urząd Statystyczny, *Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w 2022 roku*, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/3629/15/5/1/cudzoziemcu_wykonujacy_prace_w_polsce_w_kwietniu_2023_roku.pdf

Główny Urząd Statystyczny, *Informacja o wynikach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 na poziomie województw, powiatów i gmin*, www.stat.gov.pl, data publ., 20.09.2022 r., https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/6536/1/1/1/informacja_o_wynikach_narodowego_spisu_powszechnego_k.pdf

Straż Graniczna, Twitter, https://twitter.com/Straż_Graniczna/status/1500555815677272070

Straż Graniczna, X, https://x.com/straz_graniczna/status/1728668600863477849?s=46&t=rX5BIrhdDA3z8D4aR6fbg

Urząd do Spraw Cudzoziemców, *Raport na temat obywateli Ukrainy (wg stanu na dzień 31 sierpnia 2023 r.)*, <https://www.gov.pl/attachment/953f9f7a-0059-4e34-aa9e-986f6b8cb99c>

Wojdat M., Cywiński P. *Raport „Miejska gościnność: wielki wzrost, wyzwania i szanse”*. 2022, <https://metropolie.pl/arttykul/raport-miejska-goscinnosc-wielki-wzrost-wyzwania-i-szanse>

Województwa – powierzchnia w km2, http://www.gminy.pl/Rank/W/Rank_W_Phtml

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, *Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych w 2022 roku*, https://www.zus.documents/10182/2322024/Cudzoziemcy+w+polskim+systemie+ubezpieczen+spolecznych_2022.pdf